ORTA GELİR TUZAĞINI AŞMANIN YOLU AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİDİR

Türkiye'nin orta gelir tuzağını aşabilmesinin yolu Avrupa Birliği sürecidir. Türkiye ya Avrupa Birliği'nin dönüştürücü gücü ile değişecek ya da bunu kendi kendine yapmaya çalışacaktır.

Son dönemde en moda kavramlardan biri Orta Gelir Tuzağı. Türkiye de hemen tüm kriterlere göre orta gelir tuzağında olan bir ekonomi. Üretim ve ihracat ağırlıklı olarak orta ve düşük teknolojili ürünlerden oluşuyor. Kişi başı gelirimiz neredeyse 8 senedir 10 bin dolar seviyesine takılıp kalmış durumda.

Dünyada son 50 yıldır orta gelirli ülkeler grubundan zengin ülkeler grubuna geçen çok az sayıda ülke var. Bunlar; Kore, Yunanistan, İspanya, Portekiz, İtalya, İrlanda, Japonya, Singapur. Bu listede Türkiye'nin hem doğusundan hem de batısından ülkeler yer alıyorlar.

Doğuda ihracata dayalı büyüyen bir dizi ülke var. Japonya, Kore, Singapur yapısal reformlar yaparak bugünkü gelir düzeyine ulaştılar. Orta gelir tuzağını aştılar. Zengin ülke oldular. Batıda ise Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz ve İrlanda AB üyelik sürecinin getirdiği dönüşümü geçirdiler ve zengin ülkeler sınıfına geçtiler.

Türkiye iktisadi ve toplumsal olarak doğudaki ülkelerden farklı bir yapıda. Dolayısıyla onların seçtiği yoldan giderek yapısal dönüşümü gerçekleştirmemiz pek mümkün görünmüyor. Türkiye'nin orta gelir tuzağını aşabilmesinin yolu Avrupa Birliği sürecidir. Türkiye ya Avrupa Birliği'nin dönüştürücü gücü ile değişecek ya da bunu kendi kendine yapmaya çalışacaktır. İkinci yol için yapılması gereken ev ödevi listesi, Avrupa Birliği sürecine göre çok daha uzundur. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nin dönüştürücü gücü, Türkiye'nin orta gelir tuzağını daha az maliyetle aşabilmesi için en uygun yol olarak görünmektedir.

1980 yılında Yunanistan'ın kişi başına geliri 5900 dolardı. Türkiye'ninki ise 1600 dolardı. Yunanistan 1981

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

yılında Avrupa Birliği'ne kabul edildi. 1991 gibi 10 bin dolar kişi başına gelire ulaştı. Türkiye ise o vakit daha 3000 dolara yaklaşmaya çalışıyordu. 2000'de Yunanistan'da kişi başına gelir 12 bin dolar, Türkiye'de ise 4 bin dolardı. Şimdilerde Yunanistan 20 bin dolarda, bizse ancak 10 bin dolara ulaştık. Yunanistan'a yaklaştık ama henüz yakalayamadık. Yunanistan şimdilerde inişte ama Türkiye olarak biz de 8 senedir aynı yerde patinaj yapıyoruz.

Buradan şu sonuçlar çıkabilir. Birincisi Türkiye son 10 yıldır kişi başına milli gelirini nasıl 20 bin doların üzerine sıçratıp, orta gelir tuzağından çıkacağını konuşuyor ama bu konuşmada Avrupa Birliği'nin adı hiç anılmıyor. Hâlbuki orta gelir tuzağından çıkışın öncelikli reçetelerinden biri doğrudan Avrupa Birliği sürecidir. İkincisi, orta gelir tuzağından çıkışın bir zor, bir de görece daha kolay yolu vardır. Avrupa Birliği bu çerçevede bakıldığında hep daha kolay olan yol olmuştur. Üçüncüsü, Yunanistan bugün Avrupa Birliği'nden her gün yakınıyor ama Yunanistan bugün gelir seviyesi olarak bir üst ligdeyse bunu esas olarak Avrupa Birliği'ne borçludur.

Türkiye bugün itibariyle geç kalmış gibi durmaktadır. Dün iş daha kolayken yapmamız gerekenleri yapmadık. Teknolojik dönüşümü hala gerçekleştiremedik. Bunun temel nedeni eğitim sistemimizi bir türlü çağın gerektirdiği şekilde dizayn edememiz olabilir.

Yüksek Öğrenime Giriş Sınavı'na yaklaşık 2 milyon öğrenci katıldı. Çocukların sınav performansı hiç de parlak durmuyor. Toplam 160 sorunun ortalama yüzde 20'si doğru cevaplanabilmiş. Bu oran matematikte yüzde 13'e, fende yüzde 10'a kadar iniyor. Türkçe'de bile soruların bile ancak yüzde 40'ını doğru cevaplayabilmişler. Şimdi bu çocuklar önce üniversiteye, oradan da çalışma hayatına gelecekler.

Bırakın fen ve matematiği, daha yeterince İngilizce bilmeyen, bilgisayar kullanama becerileri sınırlı bir nesille ancak şu an bulunduğumuz seviyeyi koruyabiliriz gibi görünüyor. Türkiye'nin en önemli probleminin tam da burada yattığını düşünüyorum. Ülkemizde yaygın bir vasatlık problemi bulunuyor.

Kore'nin ihracatı içinde yüksek teknolojili ürünlerin oranı 1990'da yüzde 20 iken bugün yüzde 28'dir. Aynı dönemde Türkiye için bu oranlar sırasıyla 3 ve 4'tür. Türkiye bu dönemde düşük teknolojili ürünlerden orta teknolojili ürün üretimine ve ihracatına geçiş yapmıştır. Ama orada kalmıştır. Bir türlü bir üst klasmana geçememektedir.

Almamız gerek bir diğer ders, bu işin kaynak bulma ve dağıtma meselesi olmadığıdır. Kamu idaremiz bu konuya önem verdiğini gösterir şekilde önemli kaynaklar ayırıyor. Ama hiç kimse dağıtılan destekler için bir etki analizi yapmaya çalışmıyor. Bu kadar kaynak harcanıp ne sonuç alındığını takip edemiyoruz.

Teknoloji geliştirmek çalışan bir ekosistem gerektirir. Ekosistemin parçalarını ortaya koydum, desteği de verdim demekle olmaz. Ekosistemi çalıştırmak, neyi destekleyeceğini bilmeyi gerektirir. O da teknik ve idari kapasite olmadan olmaz. Teknoloji geliştirmek kolektif bir faaliyettir. Tek başına yapılmaz, hep birlikte yapılır.

Zamanın ruhuna uygun eğitim sistemi olmadan teknoloji ve Ar-Ge olmaz. Bunlar olmadan da yüksek teknolojili ihracat ve inovasyon sağlanmaz. Mevcut idari yapıyla bu alanda bir toparlanma ihtimali de pek görünmüyor. Eğitim sisteminin hem idari hem de içerik olarak reformu gelecek hedeflerimiz için en öncelikli alan olmalıdır.